

128423 - Âlimler, Âşûrâ günü ile birlikte onbirinci günü oruç tutmayı niçin müstehap görmektedirler?

Soru

Ben, Âşûrâ günü ile ilgili bütün hadisleri okudum. Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in yahudilere aykırı hareket etmek için onbirinci günü de oruç tutmaya işâret ettiğine dâir hiçbir hadis bulamadım.

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şu hadisten başka bir şey buyurmamıştır:

﴿لَئِنْ عِشْتُ إِلَى قَابِلٍ لَأُصُومَنَّ التَّاسِعَ﴾

"Şayet gelecek yıl yaşarsam, onuncu gün ile birlikte dokuzuncu günü de oruç tutacağım." Aynı şekilde Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ashâbını onbirinci günü oruç tutmaya da yönlendirmemiştir.

Buna göre Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ve ashâbının yapmadıkları bir şeyi bizim yapmamız bid'at olmaz mı?

Dokuzuncu günü kaçıran kimse, sadece onuncu gün (Âşûrâ günü) ile yetinebilir mi?

Detaylı cevap

Âlimler, Muharrem ayının (onuncu günü ile birlikte) onbirinci günü oruç tutmayı müstehap görmüşlerdir. Zirâ Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'den bu günde oruç tutmakla ilgili emir gelmiştir.

Nitekim Abdullah b. Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

﴿صُومُوا يَوْمَ عَاشُورَاءَ، وَخَالِفُوا فِيهِ الْيَهُودَ صُومُوا قَبْلَهُ يَوْمًا أَوْ بَعْدَهُ يَوْمًا﴾ [رواه أحمد]

"Âşûrâ günü oruç tutun ve o günde yahûdilere aykırı hareket edin. Âşûrâ günü ile birlikte bir gün önce veya bir gün sonra da oruç tutun." (Ahmed)

Âlimler, bu hadisin sahih olup-olmadığı konusunda görüş ayrılığına düşmüşlerdir. Değerli âlim, muhaddis Ahmed Şâkir hadisin hasen olduğunu, İmam Ahmed'in Müsnedi'ni tahkik

eden âlimler ise hadisin zayıf olduğunu belirtmişlerdir.

İmam İbn-i Huzeyme (hadis no: 2095) hadisi bu lafızla rivâyet etmiştir.

Muhaddis Elbânî, hadis hakkında şöyle demiştir:

"İbn-i Ebî Leylâ'nın ezberinin zayıf olmasından dolayı hadisin isnâdı zayıftır. Fakat Atâ ve başkası ona aykırı hareket ederek hadisi, İbn-i Abbas'tan mevkûf olarak rivâyet etmişlerdir. Tahâvî ve Beyhakî'ye göre ise, hadisin senedi sahihtir."

Eğer hadis hasen ise, ne güzel. Yok eğer zayıf ise, âlimler bu gibi zayıf hadise hoşgörülle bakmaktadırlar. Çünkü hadisin zayıflığı hafiftir. Dolayısıyla hadis ne yalandır, ne de mevzûdur. Ayrıca hadis, amellerin fazîletleri konusundadır. Özellikle de Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'den Muharrem ayı orucunun teşviki konusunda hadis gelmiştir. Hatta Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمِ، وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ صَلَاةُ اللَّيْلِ. [روا مسلم]

"Ramazan'dan sonra en fazîletli oruç, Allah'ın Muharrem ayı orucudur. Farz namazlardan sonra en fazîletli namaz ise, gece namazıdır." (Müslim; hadis no: 1163)

İmam Beyhakî yukarıda zikredilen hadisi, 'Sunen-i Kübrâ'da şu lafızla rivâyet etmiştir:

صُومُوا يَوْمَ عَاشُورَاءَ، وَخَالِفُوا فِيهِ الْيَهُودَ صُومُوا قَبْلَهُ يَوْمًا أَوْ بَعْدَهُ يَوْمًا.

"Âşûrâ günü oruç tutun ve (o günde) yahûdilere aykırı hareket ederek Âşûrâ günü ile birlikte bir gün önce veya bir gün sonra da oruç tutun."

Başka bir rivâyette ise şu lafızla rivâyet etmiştir:

صُومُوا يَوْمَ عَاشُورَاءَ خَالِفُوا الْيَهُودَ صُومُوا يَوْمًا قَبْلَهُ وَ يَوْمًا بَعْدَهُ.

"Âşûrâ günü oruç tutun. Yahûdilere aykırı hareket ederek Âşûrâ günü ile birlikte bir gün önce ve bir gün sonra da oruç tutun."

Hâfız İbn-i Hacer -Allah ona rahmet etsin-, "İthâfu'l-Mehera"; s: 2225'de şu lafızla rivâyet etmiştir:

{.صُومُوا يَوْمَ عَاشُورَاءَ خَالِفُوا الْيَهُودَ صُومُوا قَبْلَهُ يَوْمًا وَ بَعْدَهُ يَوْمًا.}

"Âşûrâ günü oruç tutun.Yahûdilere aykırı hareket ederek Âşûrâ günü ile birlikte bir gün önce ve bir gün sonra da oruç tutun."

İbn-i Hacer daha sonra şöyle demiştir:

"Ahmed ve Beyhakî, hadisi, Muhammed b. Ebî Leylâ'nın zayıf olması sebebiyle zayıf bir senedle rivâyet etmişlerdir. Fakat hadisi sadece Muhammed b. Ebî Leylâ rivâyet etmemiş, aksine Salih b. Ebî Salih b. Hayy da rivâyet etmiştir."

Bu rivâyet, Muharrem ayının dokuzuncu, onuncu ve onbirinci günlerinde oruç tutmanın müstehap olduğunu göstermektedir.

Nitekim bazı âlimler, onbirinci günde de oruç tutmanın müstehap oluşu için başka bir sebep zikretmişlerdir ki o da, onuncu gün için ihtiyatlı davranmaktır. Dolayısıyla insanlar, hilâli görme konusunda hata edebilirler ve hangi günün onuncu gün olduğu tam olarak bilinmeyebilir. Bir müslüman, Muharrem ayının dokuzuncu, onuncu ve onbirinci günlerinde oruç tuttuğu takdirde, Âşûrâ orucunu tutmuş olduğundan emîn olur.

İbn-i Ebî Şeybe "Musannef"; c: 2, s: 313'de rivâyet ettiğine göre "Tâvus -Allah ona rahmet etsin- Âşûrâ orucunu kaçırmaktan endişe ettiği için bir gün önce ve bir gün sonra da oruç tutardı."

İmam Ahmed -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"Âşûrâ orucunu tutmak isteyen kimse, dokuzuncu ve onuncu günü oruç tutsun. Ancak aylar kendisine karmaşık gelen kimse, üç gün oruç tutsun. İbn-i Sîrîn de böyle derdi."

Böylelikle üç günlük orucun bid'at olduğunu nitelemenin (söylemenin), doğru olmadığı açıkça belli olmaktadır.

Dokuzuncu günün orucunu kaçıran kimseye gelince, sadece onuncu günü oruç tutarsa, bunda bir sakınca yoktur. Bu fiili mekruh sayılmaz. Fakat onuncu güne onbirinci günü de eklerse(onuncu gün ile birlikte onbirinci günü de tutarsa), bu daha fazîletlidir.

Merdâvî "el-İnsâf" c: 3, s: 346'da şöyle demiştir:

"Mezhebimizde sahih olan görüşe göre, sadece onuncu günü oruç tutmak mekruh değildir. Şeyhulislâm Tekiyyuddîn İbn-i Teymiyye de buna muvafakat etmiş ve sadece onuncu günü oruç tutmak mekruh değildir, demiştir."

Allah Teâlâ en iyi bilendir.